

Kommunal og moderniseringsdepartementet

Deres ref.:

Vår ref.:
20/12757 - 41 -21/13923 / HIDE

Saksbehandler:
Hilde Degerstrøm
Tlf. 76 91 35 13

Dato:
26.03.2021

Høring -Det handler om Norge -Bærekraft i hele landet. Utredning om konsekvenser av deografiutfordringer i distriktene

Formålet med utvalget;

1. få mer kunnskap om hvordan utviklingen mot økt andel eldre og færre i yrkesaktiv alder vil påvirke de mindre sentrale områdene av landet,
2. få identifisert konsekvenser og utfordringer, særlig mht å opprettholde bærekraften i samfunnene, og
3. få forslag til hvordan utfordringene kan bli møtt av myndigheter og private.

Problemstillinger som skal drøftes i utredningen

1. beskrive hvordan demografiutfordringene i de mindre sentrale områdene av landet vil påvirke og skape utfordringer for både kommunesektoren, staten og privat sektor. Utvalget skal også se på hvordan stat og kommune planlegger for demografiutfordringer i dag og styrker og svakheter ved dette.
2. vurdere bruken og effekten av eksisterende virkemidler og tiltak, og om det er mulig å gjøre disse mer treffsikre for å møte de identifiserte utfordringene i pkt. 1. Utvalget skal også vurdere konsekvenser av demografiutfordringene innenfor strammere økonomiske rammer.
3. foreslå nye løsninger som kan bidra til at innbyggerne i de mindre sentrale områdene har tilgang på offentlige og private tjenester, og at det finnes grunnlag for et verdiskapende næringsliv. Dette kan være løsninger innen enkeltsektorer, og også større strukturelle grep for levende lokalsamfunn.

Løsningene i distriktsområder vil ligge i spenningsfeltet mellom brukernes lovfestede rettigheter og preferanser på den ene siden, og hensynet til kostnadseffektivitet og de ulike sektorenes samfunnsoppdrag på den andre.

NOU-utredningen viser kjent problematikk og beskrivende utfordringer for de fleste distriktskommuner og mindre kommuner i landet vårt. Mange distriktpolitiske tiltak har vært forsøkt i takt med negativ demografisk befolkningsutvikling og konsekvenser for kommunens tjenestetilbud, samt utgifter og inntekter.

Enhet Areal- og samfunnsutvikling i Narvik kommune er inne i en hektisk periode med utarbeidelse av ny kommuneplan for «nye» Narvik kommune, som ble etablert 1.1.2020. Den nye kommune består av de tre tidligere kommunene: Narvik kommune, Ballangen kommune og Tysfjord kommunes øst.

I kommuneplanen som er kommunens øverste styringsdokument står demografiutfordringene sentralt og utfordrer både drift og planleggingen av kommunens tjenestetilbud og lovpålagte

oppgaver. Målet med kommunereformen var nettopp å skulle danne større og sterkere kommuner med bedre velferdstjenester, mer bærekraftig samfunnsutvikling og et sterkere lokalt selvstyre.

I mange mindre kommuner og distrikter som sliter med demografiske utfordringer ser vi at mange av de samme planmålene går igjen:

Målet er å :

- Vokse
- Bli attraktiv
- Øke innbyggertallet
- Øke antall unge og høyt utdannede
- Få flere arbeidsplasser

- Mål som kan være tatt helt ut av kontekst eller står uavhengig av kommunens egen historie og hva plassen har å tilby.

I stedet ender mål opp som «målavhengighet» - kommunene vil ikke gi opp sine mål. For det blir å erkjenne at man ikke har lyktes med sine mål, eller at man har tatt feil. Til slutt medføre målavhengigheten til en institusjonalisering, og kommunene mislykkes år etter år.

Generalistprinsippet om at alle kommuner skal løse de samme oppgaver, slik som kommunereformen har til målsetting, er en modell som i praksis ikke er like lett å oppfylle. Det samme er målet om «vekst», - som blir en stor utfordring for kommuner som har en demografisk nedgang.

Spørsmålet som melder seg er; ***Kan man drive en tilpasningspolitikk som er visjonær, inkluderende og trygg, - i et kreativt samfunn,- selv om man blir færre?***

Det neste spørsmålet er om kommunene vil snakke med innbyggerne rundt disse spørsmålene, uten at det skal være skambelagt?

Det foreslås derfor å sikre kompetanse og nye utviklingsmodeller for lokal tilpasning og strategiske beslutninger som virker over flere år. Kunnskapen og forståelsen av planleggingsrommet opp mot behovene innbyggerne har som bor på plassen, må være mer gjennomtenkt ut fra de faktiske forhold, slik at plansystemet med retning og økonomien med tiltak kommer eksplisitt til syne i styrings- og planprosesser, både i kommuneadministrasjonen og i kommunestyret, samt ut til innbyggerne. Dette vil kunne føre til mer bærekraftige kommuner.

Stat, kommune, privat sektor, akademia og utdanningsinstitusjoner har derfor en oppgave å gjøre i forhold til samfunnsplanleggingen. – Planlegging handler ikke kun å planlegge for «vekst», men også for nedgang. Hvordan finne gode planleggingsgrep?

Med hilsen

Hilde Degerstrøm
kommuneplanlegger

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

